

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан ФІМВ

доц. Віталій АНДРЕЙКО

10 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Історія та культура країн Центрально-Східної Європи
новітнього часу**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.03 Середня освіта. Історія
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.03. Середня освіта (Історія), освітньої програми «Історія».

Розробник: Ігор ШНІЦЕР, доцент, к.і.н., завідувач кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Робочу програму розглянуто та затверджено
на засіданні КМПУЗК
протокол № 9 від «29» сервня 2023 р.
Завідувач кафедри ИИ Ігор ШНІЦЕР

Схвалено науково-методичною комісією
факультету історії та міжнародних відносин
протокол № 8 від «30» сервня 2023 р.
Голова науково-методичної комісії СМ Світлана МИШКО

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 12 від « 25 » червня 2024 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 105	IV курс	IV курс
	Семестр:	
Вид підсумкового контролю: семестровий	7-й	8-й
	Лекції:	
	32	12
	Практичні (семінарські)	
	20	4
	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: екзамен в усній формі	Самостійна робота:	
	53	89

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу» є всебічне та ґрунтовне вивчення політичного, соціально-економічного та культурного розвитку країн Центрально-Східної Європи в новітній час. Центрально-Східна Європа – це загальний термін для групи країн у Центральній Європі, Південно-Східній Європі та Східній Європі.

Навчальна дисципліна «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу» зорієнтована на творче осмислення політичних, соціально-економічних та культурних досягнень країн Центрально-Східної Європи у новітній час. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач отримає знання про перебіг головних історичних подій та процесів в країнах Центрально-Східної Європи в 1918 – 2022 рр.; специфіку політичного, соціально-економічного та культурного розвитку окремих країн Центрально-Східної Європи в різні періоди новітнього часу; діяльність провідних історичних особистостей новітнього часу.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

ЗК – 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК – 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя;

ЗК – 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

- ЗК – 4. Здатність працювати в команді;
 ЗК – 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 ЗК – 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

2) фахові компетентності:

ФК – 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків;

ФК – 2. Володіти основами ціле покладання, планування та проєктування процесу навчання учнів;

ФК – 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів;

ФК – 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, усвідомленого ставлення до навчання).

3) предметні компетентності:

ПК – 1. Здатність використовувати методологію історії як науки;

ПК – 2. Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки;

ПК – 3. Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії;

ПК – 4. Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних подій та постатей;

ПК – 5 Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі у суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки);

ПК – 6 Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу;

ПК – 7 Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах;

ПК – 8 Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу» є опанування таких освітніх компонентів (ОК) освітньої програми (ОП):

ОК 18 Історія та культура країн ЦСЄ у добу Середньовіччя.

ОК 25 Історія та культура країн ЦСЄ доби нового часу.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПР):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Пояснює та аналізує суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, концепцію сталого розвитку людства	ПР 1
Уміє використовувати інструменти демократичної правової	ПР 6

держави у професійній та громадській діяльності	
Застосовує методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, здатний оцінювати результати їх застосування	ПР 8
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва, проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості національних спільнот	ПР 11
Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів	ПР 14
Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР 19

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни **«Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу»**:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Уміти пояснювати та аналізувати суспільні явища, процеси й тенденції у державі та світі, знати концепцію сталого розвитку людства	ПР 1
Уміти використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності	ПР 6
Знати застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, бути здатним оцінювати результати їх застосування	ПР 8
Бути здатним цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва, знати проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості національних спільнот	ПР 11
Вміти характеризувати об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів	ПР 14
Уміти орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками	ПР 19

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: практичні заняття, модульні контрольні роботи, самостійна робота та екзамен.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступи на практичних заняттях тощо. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних заняттях, консультаціях.

Форма модульного контролю: письмові контрольні роботи. Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7						50	100
7	7	7	7	7	7	8							

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота											Модульна контрольна робота	Сума	
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		50	100
5	4	4	4	4	5	5	5	5	5	4			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Самостійна робота	1	20	1	20
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ У 1918 – 1945 рр.

ТЕМА №1. Вступ. Місце новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільному курсі всесвітньої історії.

Методологічні принципи вивчення новітньої історії та культури країн ЦСЄ. Зміст та завдання курсу. Джерельна база курсу. Основні напрямки історіографії: західна, радянська та сучасна вітчизняна історіографія.

Місце новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ в загальноосвітній школі. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з новітньої історії країн ЦСЄ. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей з історії та культури країн ЦСЄ новітнього часу.

ТЕМА №2. Історія та культура Польщі в 1918 – 1939 рр.

Відродження незалежності Польщі. Виникнення регіональних центрів влади восени 1918 р. Маніфест „До польського народу”. Діяльність Ю. Пілсудського. Польське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Боротьба за кордони та їх міжнародно-правове визнання. Зобов'язання Польщі в області охорони прав національних меншин. Радянсько-польські відносини та війна 1920 р. Ризький мир 1921 р.

Політичний розвиток Польщі між двома світовими війнами. Вибори до Установчого сейму. Діяльність Законодавчого сейму по формуванню основ парламентаризму. Мала конституція 1919 р. Березнева конституція 1921 р. Специфіка процесу інтеграції польського суспільства. Загострення політичної боротьби напередодні парламентських виборів 1922 р. Убивство президента Г. Нарutowича та його наслідки. Особливості партійно-політичної системи в 1922-1926 р. Криза парламентської системи зразка 1921 р. Соціальні і національні конфлікти. Державний переворот Ю. Пілсудського в травні 1926 р.

Польська економіка в 1919-1939 р. Соціальна структура і динаміка її розвитку. Реструктуризація промисловості. Роль національного та іноземного капіталів в індустріалізації Польщі. Аграрні реформи 1920 і 1926 рр. Польща в системі міжнародних відносин в 1920 – 1930-х рр. Польська держава в орбіті французького впливу. Відносини із сусідами. Польща і Ліга націй.

Встановлення авторитарного режиму "санації". Несвізькі збори 1926 р. Режим і опозиція в 1926-1930 рр. Створення, діяльність і розгром "Центролева". "Брестські" вибори 1930 р. Польська економіка в роки великої кризи початку 1930-х років. Політика "етатизму" в 30-і роки ХХ ст. Масові виступи робітників і селян в 1931 р. Квітнева конституція 1935 р. „Сейм призначених”. Специфіка існування „санаційного” режиму без харизматичного лідера. Зближення буржуазно-поміщицьких і клерикальних кіл з правлячою верхівкою наприкінці 1930-х рр. Малоефективна діяльність „антисанаційних” політичних сил в 1937 – 1938 рр. Початок загальнонаціональної консолідації в 1938-1939 рр.

Політика "балансування" Пілсудського-Бека. Польща і план "східного Локарно". Переорієнтація зовнішньої політики Польщі на користь Німеччини в першій половині 1930-х

рр. Польські концепції безпеки в другій половині 1930-х років. Польсько-литовський конфлікт. Участь Польщі в розвалі Чехословаччини в 1938 р. Радянсько-німецький пакт про ненапад і Польща.

Польська культура, наука і освіта в 1918 – 1939 рр. Вища освіта. Варшавський, Люблінський, Познанський університети і Польська Академія знань. Розвиток шкільної освіти. Наука. Література. Театр. Музика. Живопис. Архітектура.

ТЕМА №3. Історія та культура Чехословацької республіки в 1918 – 1939 рр.

Утворення Чехословацької республіки. Підйом національно-визвольного руху восени 1918 р. Революція 28 жовтня 1918 р. у Чехії. Діяльність Національного комітету. Мартинська декларація Словацької національної ради. Позиція німецького й угорського населення. Тимчасова конституція 1918 р. Формування державних кордонів: „чехословацьке питання” на Паризькій мирній конференції. Національний склад ЧСР. Проблема співіснування чехів і словаків у рамках єдиної держави. Теорія „чехословакізму”. Центристський курс празької влади.

Конституційний устрій республіки. Система адміністративного керування. Перший досвід коаліційної системи влади. Формування багатопартійної політичної системи ЧСР. Діяльність найвпливовіших політичних партій: аграрної, соціал – демократичної, соціалістичної та ін. Словацька людова партія. Партії чеських німців та словацьких угорців. Неформальні владні структури. Закон про захист республіки. Парламентські вибори 1925 р. Правління уряду „панської коаліції”. Наростання словацького автономістського руху. Дочасні парламентські вибори 1929 р.

Економічний розвиток ЧСР у 1920-х роках. Диспропорції в рівні економічного розвитку регіонів. Аграрна реформа. Розвиток промисловості. Військово – промисловий концерн „Шкода”. Своєрідність чехословацької інтеграції у світову економічну систему. Позиції іноземного капіталу в економіці країни.

Внутрішня політика уряду в роки світової економічної кризи початку 30-х років ХХ ст. Активізація правих сил і словацьких автономістів. Президентські вибори 1935 р. Е. Бенеш. Перегрупування політичних сил в середині 1930-х рр. Судетонімецький рух на чолі з К. Генлейном. Загострення національного питання в республіці у другій половині 1930-х рр. Наростання словацького автономістського руху. Парламентські та президентські вибори 1935 р. Заходи для захисту територіальної цілісності Чехословаччини в 1938 р. Мюнхенський диктат великих держав та його наслідки. Відставка Е. Бенеша. Друга республіка. Проголошення автономії Словаччини 6 жовтня 1938 р. Формування першого словацького уряду на чолі з Й. Тісо та його діяльність.

Економічна криза кінця 20-х - початку 30-х років ХХ ст. та шляхи її подолання. Радянсько – чехословацьке зближення 1930-х років. ЧСР і криза версальської системи в 1938 р.

Чехословаччина в системі міжнародних відносин у міжвоєнне двадцятиліття. Оформлення системи національної безпеки в 1920-і роки. Відносини із сусідами (Угорщиною, Польщею та Німеччиною). Союз із Францією. Мала Антанта.

Культура, наука і освіта в Чехословацькій республіці в 1920 - 1930-х роках. Університетська і шкільна освіта. Університети в Празі, Братиславі, Брно. Діяльність державних і приватних науково-дослідних інститутів. Наука. Література. Образотворче мистецтво і архітектура. Музика. Театр. Словацький національний театр у Братиславі (Я. Бородач).

ТЕМА №4. Історія та культура південнослов'янських держав у 1918 – 1939 рр.

Історія та культура Королівства СХС у 1918 – 1939 рр. Проголошення Держави словенців, хорватів і сербів (СХС) в жовтні 1918 р. та головні причини її занепаду. Експансія Італії в Північній Адриатиці. Об'єднання Держави СХС із Сербією та Чорногорією та проголошення Королівства сербів, хорватів і словенців (СХС). Складання політичної системи та діяльність партій. Парламентські вибори 1920 р. Видовданська конституція 1921 р.

Міжнародні відносини. Доктрина „інтегрального” югослов’янства та унітаризму. Політична нестабільність в державі. Сербсько-хорватське протистояння. Створення Селянсько-демократичної коаліції в Хорватії. Убивство С. Радича. Державний переворот 6 січня 1929 р. та встановлення королівської диктатури.

Економічний розвиток Югославського королівства в 1920-х роках. Аграрна реформа 1919 р. Досягнення і труднощі господарської інтеграції областей з неоднаковим економічним рівнем розвитку. Югославія в системі міжнародних відносин в 1920-х роках. Югославське питання на Паризькій мирній конференції 1919 р. Участь у створенні Малої Антанти. Нормалізація відносин з Болгарією в 1923 р. Югославсько-італійські протиріччя.

Маніфест короля до сербо-хорвато-словенського народу» 1929 р. Надзвичайний закон «Про захист держави». Перейменування держави в Королівство Югославія. Політичний та соціально-економічний розвиток Королівства Югославія у першій половині 1930-х років. Адміністративна реформа. Парламентські вибори 1931 р. Конституція 1931 р. „Загребська пунктація” 1932 р. Вбивство короля Олександра. Парламентські вибори 1935 р. Діяльність уряду М. Стоядиновича. Ослаблення диктатури. Активізація опозиційних сил. Парламентські вибори 1938 р. Уряд Д. Цветковича. Проголошення автономії Хорватської бановини 1939 р.

Руйнівні наслідки економічної кризи початку 1930-х років для югославського народного господарства. Югославія в Балканському союзі. Ослаблення впливу Франції на Балканах та зовнішньополітична переорієнтація Югославії на Великобританію в другій половині 1930-х років. Проголошення Югославією нейтралітету.

Культура, наука і освіта Югославії в 1918 – 1939 рр. Освіта. Люблянський, Белградський, Загребський університети. Академія наук в Белграді, Югославська академія наук і мистецтв в Загребі та Словенська академія наук і мистецтв у Любляні. Наука. Ф. Шишич. С. Йованович. Розвиток національних літератур. Образотворче мистецтво і архітектура. Музика. Театр.

Історія та культура Болгарської держави в 1918 – 1939 рр. Наслідки Першої світової війни для Болгарії. Експеримент О. Стамболійського по побудові держави для селян. Від коаліційного правління до однопартійного уряду БЗНС. Специфіка правління О. Стамболійського та його демократичних реформ. Відносини з головними політичними силами країни. Державний переворот 9 червня 1923 р. Встановлення авторитарного режиму О.Цанкова. Вересневє повстання 1923 р. "Білий" і "червоний" терор. Відставка уряду О. Цанкова і початок еволюції до парламентського правління.

Економічний розвиток у 1920-х роках. Реформаторська діяльність уряду БЗНС. Пожвавлення економічного життя Болгарії в середині 1920-х років. Закон про заохочення місцевої промисловості. Зовнішня політика Болгарії у 1920-х роках. Болгарське питання на Паризькій мирній конференції. Нейїський мирний договір. Відносини із сусідами. Вхідження Болгарії до Ліги Націй. Місце і роль Болгарії в Зеленому Інтернаціоналі. Особливості політики лавірування.

Перемога ліберальних сил на виборах 1931 р. Травневий переворот 1934 р. і початок становлення режиму сильної влади. Наростання політичного протистояння в суспільстві. Політичне життя Болгарії в 1935-1939 р. Відсторонення уряду К. Георгієва від влади й оформлення безпартійної системи. Роль царя Бориса III в політичному житті країни. Спроби єднання лівої і помірної опозиції на платформі відновлення Тирновської конституції.

Економічний розвиток у 1930-ті роки. Специфіка економічної кризи початку 1930-х років у Болгарії та особливості виходу із неї. Еволюція зовнішньоекономічної орієнтації держави в 30-х рр. XX ст.

Зовнішня політика Болгарії. Особливості політики лавірування в 1930-х роках. Салонікська угода 1938 р. Проголошення нейтралітету (вересні 1939 р.). Приєднання Болгарії до Троїстого пакту (1941 р.) та його наслідки. Приєднання Південної Добруджі, Македонії та Західної Фракії.

Культура, наука і освіта в Болгарії в 1918 – 1939 рр. Наука і освіта. Софійський університет. Болгарська Академія Наук. Художня і Музична академії в Софії. Література. Образотворче мистецтво і архітектура. Театр. Музика. Кіно.

ТЕМА №5. Історія та культура Угорщини в 1918 – 1939 рр.

Демократична революція 1918 р. Повалення династії Габсбургів та проголошення республіки. Виникнення комуністичної партії. Загострення стосунків між соціал-демократами й комуністами. Угорська Радянська республіка. Встановлення і утвердження авторитарного режиму Міклоша Горті. Тріанонський мир і зовнішня політика Угорщини в 1920-х роках. Особливості режиму регенства. Угорщина в роки світової економічної кризи. Посилення реваншистських і авторитарних тенденцій в політиці угорських правлячих кіл. Права та ліва опозиції гортистському режиму в 1930-х роках. Віденський арбітраж і повернення втрачених угорських земель.

Культура, наука і освіта в 1918 – 1939 рр. Наука і освіта. Література. Образотворче мистецтво і архітектура. Театр. Музика. Кіно.

ТЕМА №6. Історія та культура Румунії між двома світовими війнами

Політичне, економічне та міжнародне становище Румунії після першої світової війни. Політичні партії та уряди Румунії на початку 1920-х років. Конституція 1923 р. Політика націонал-лібералів у 1920-х роках. "Королівська криза" 1925 – 1930 рр. Перемога націонал-цараністів на виборах. Юліу Маніу.

Румунія в період світової економічної кризи. Політика націонал-цараністських урядів і посилення впливу іноземних компаній в Румунії. Виникнення "Залізної гвардії". Націонал-ліберальний уряд Г.Татареску. Створення антифашистського демократичного фронту. Зовнішня політика Румунії в 1930-х роках. "Гра на двох столах". Встановлення режиму особистої влади Кароля II. Румунія напередодні другої світової війни. Перетворення Румунії в сателіта Німеччини й диктатура Антонеску.

Культура, наука і освіта в 1918 – 1939 рр. Наука і освіта. Література. Образотворче мистецтво і архітектура. Театр. Музика. Кіно.

ТЕМА №7. Народи Центрально-Східної Європи у роки Другої світової війни

Поляки. Напад Німеччини на Польщу. Воєнна поразка Польщі та її наслідки. Створення генерал-губернаторства та специфіка німецького окупаційного режиму на польських землях. Зародження польського руху опору: „лондонський” та комуністичний табори. Формування польських органів влади в еміграції. Сутність німецької „нової польської політики” під кодовою назвою „Акція Берта”. Розкол в русі опору 1943 р. Створення Крайової ради народової (КРН) та Ради єдності народової (РЄН). Варшавське повстання 1944 р. Польсько-радянські відносини: від співробітництва до ворожнечі. Двовладдя 1944 р. Польський комітет національного звільнення. Варшавське повстання. Роль радянського фактора в політичному житті Польщі в 1944-1945 р. Звільнення Польщі в 1944-1945 р. Депортації поляків з возз'єднаних з СРСР західноукраїнських і західнобілоруських земель. Катинь.

Польська культура, наука і освіта у роки Другої світової війни.

Чехи. Окупація Чехії німецькими військами. Утворення протекторату Богемії та Моравії. Початок процесу національної консолідації в чеському суспільстві. Процес формування чеського Руху Опору. Посилення німецького терору з листопада 1939 р. по лютий 1940 р. та його наслідки. Діяльність емігрантського уряду в Лондоні та КПЧ. Утворення «Центрального керівництва внутрішнього опору». Зміст програми «За свободу – до нової Чехословацької Республіки!».

Активізація Руху Опору у 1941 – 1943 рр. Підписання радянсько-чехословацького договору 1943 р. Утворення Чеської національної ради. Чесько-моравська Республіка. Чеське Національне повстання 1945 р. та його наслідки.

Народи Югославії. Рішення А. Гітлера про вторгнення німецьких військ до Югославії та початок бойових дій. Проголошення „Незалежної держави Хорватія” (НДХ). А. Павелич. Авторитарний характер усташської влади. Приєднання НДХ до Троїстого пакту в березні 1941 р. Розчленування Югославії Німеччиною, Італією та Угорщиною. Окупаційний режим на

захоплених югославських землях. Початок формування руху Опору: партизани Броз Тіто і четники Д. Михайловича. Діяльність комуністів на звільнених територіях. Створення Антифашистського віче народного звільнення Югославії (АВНЗЮ) та формування Народно-визвольної армії (НВА). Друга сесія АВНЗЮ (1943 р.): проголошення федерації та створення нових органів влади. Боротьба за їх міжнародне визнання. Оформлення Єдиного народно-визвольного фронту (ЄНВФ). Утворення Тимчасового народного уряду Демократичної Федеративної Югославії в березні 1945 р. Звільнення країни від фашистських окупантів.

Болгари. Авторитарний політичний режим Бориса III та формування опозиційного руху. Політичний і збройний опір пронімецькому курсу уряду Б. Філова. Активізація партизанського руху опору. Вітчизняний фронт. Державно-політична криза 1943 р. Оформлення ліберальної опозиції. Наростання протистояння між військами режиму і партизанами. Вереснева політична криза 1944 р. Створення „уряду національної концентрації”. Оголошення СРСР стану війни з Болгарією. Повстання 9 вересня і створення уряду Вітчизняного фронту. Участь Болгарії у війні проти Німеччини. Культура, наука і освіта Болгарії у роки Другої світової війни.

Словаки. Проголошення незалежної Словацької республіки 14 березня 1939 р. Державно-політичний устрій. Міжнародне визнання Словацької держави. Внутрішня політика режиму Й.Тісо. „Охоронний договір” 1939 р. Участь Словаччини разом з гітлерівською Німеччиною в агресії проти Польщі (вересень 1939 р.) та її наслідки. Визнання СРСР Словаччини де-юре. Політична та економічна залежність Словаччини від Німеччини. Два крила у лавах правлячої Глінківської словацької людової партії: помірковані та радикали. Проголошення урядом В.Туки „ери словацького націонал-соціалізму”. Діяльність опозиційних сил режиму. Комуністична партія. Програма політичних груп „Демець”, „Флора” та „Юстиція”. Початок 23 червня 1941 р. війни Словаччини проти СРСР та її наслідки. Антикомуністична пропаганда та репресії в Словаччині в 1941 – 1942 рр. „Арізація”. Трагедія словацьких євреїв. Словацька політична еміграція.

Становлення антифашистського руху Опору в Словаччині. Словацько-чеські переговори. Утворення Словацької національної ради. „Різдвяна угода” 25 грудня 1943 р. План підготовки до Словацького повстання. Криза режиму Й.Тісо. Окупація Словаччини німецькими військами в 1944 р. Словацьке Національне повстання (СНП) 1944 р. „Декларація словацького народу” від 1 вересня 1944 р. та проголошення Словацької Народно-Демократичної республіки. Народно-демократична революція та політичні й соціально-економічні перетворення на Словаччині в 1944 р. Розгром словацької повстанської армії німецькими військами (жовтень 1944 р.) та придушення СНП. Наступ Червоної армії в жовтні – грудні 1944 р. та звільнення північно-східної частини Словаччини. Партизанський рух. Активізація військових дій Червоної армії на початку 1945 р. Діяльність чехословацького армійського корпусу під проводом генерала Л. Свободи. Звільнення Словаччини від фашизму. Падіння „Словацької держави”. Людські та матеріальні втрати Словаччини в роки Другої світової війни. Кошицька програма 1945 р.

Модуль 2.

КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

У 1945 – 2023 рр.

ТЕМА №8. Експорт сталінізму до країн Центрально-Східної Європи.

Передумови встановлення соціалізму в країнах Центрально-Східної Європи. Фактори, що визначили шлях політичного та соціально-економічного розвитку країн ЦСЄ у другій половині 1940-х років. Роль комуністичної партії у виборі шляху розвитку Польщі, Чехословачії, Болгарії, Румунії, Угорщини, Югославії.

Активна участь комуністів у народних фронтах та коаліційних урядах. Ініціація широких загальнодемократичних і соціальних реформ. Контроль над силовими міністерствами (міністерства внутрішніх справ, оборони тощо). Контроль над міністерствами економіки та

внутрішніх справ. Здобуття більшості в урядах. Придушення політичної опозиції. Встановлення влади комуністичних партій.

ТЕМА №9. Історія та культура Польщі у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.

Специфіка режиму „народної демократії” в Польщі та головні причини його занепаду. Політичний розвиток Польщі наприкінці 1940 – середини 1950-х років. Становлення радянської моделі політичної системи та специфіка побудови „фундаменту соціалізму” в Польщі. Репресії. Конституція Польської Народної Республіки (ПНР) 1952 р. Соціально-політична криза середини 1950-х років. Масові виступи протесту в 1956 р. Жовтневий пленум ЦК ПОРП (1956 р.) та його рішення. Політичні перетворення в Польщі в другій половині 1950 – 1960-і роки. Регрес у політиці та соціальна нестабільність. Виступи інтелігенції та робітників у 1968 р.

Соціально-економічний розвиток Польщі в другій половині 1940 – 1960-х рр. Розвиток соціальних і економічних процесів модернізації по "мобілізаційному" варіанті. Оформлення командно-розподільної системи в першій половині 50-х років ХХ ст. Спроби удосконалення механізму керування економікою в другій половині 1950 – 1960-і роки.

Польща в системі міжнародних відносин після Другої світової війни. Місце Польщі в системі безпеки країн Центральної і Південно-Східної Європи. Вирішення національного питання. Проблема польсько-німецького кордону та етапи її врегулювання. Польща у Варшавському договорі.

Політичне та соціально-економічне становище Польщі в 1970-х роках. Виступи інтелігенції та робітників у 1968 і 1970-1971 рр. Правління Е. Герека. Влада і суспільство в кризові моменти. Оформлення організованої опозиції. Хельсинська угода і внутрішньополітичне життя в Польщі. Кризовий вибух 1980 р. Створення "Солідарності" і боротьба за владу в 1980-1981 р. Запровадження воєнного стану. Реформи 1980-х років. "Круглий стіл" 1989 р. та його рішення. Демонтаж державно-політичного устрою держави. „План Бальцеревича”.

Економічні експерименти Е. Герека. Сільське господарство. Специфіка включення польської економіки у світові та соціалістичну економічні системи в 70 – 80-і роки ХХ ст. Участь Варшави в розробці і реалізації концепції європейської безпеки і співробітництва в 1970 – 1980-і роки.

Культура, наука і освіта Польщі в другій половині 1940 – 1980-х роках. Руйнівні наслідки Другої світової війни та окупації в культурній сфері. Нові умови розвитку культури, науки і освіти після 1944 р. Зміни в способі життя поляків. Розвиток університетської освіти. Відкриття університетів в Лодзі, Туроні, Щецині. Наука. Польська Академія наук (1951 р.). Діяльність польських вчених у галузі математики, теоретичної фізики, хімії та ін. Література. Мистецтво. Державний патронат над культурою, наукою і освітою у 50 – 80-і роки ХХ ст. Кінематографія. Місце і роль католицької церкви у духовному житті польського народу.

ТЕМА №10. Історія та культура Чехословаччина у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.

Обставини утворення Національного фронту чехів і словаків, його діяльність в перші повоєнні роки та політична боротьба в 1945 – 1947 рр. у Чехословаччині навколо визначення шляхів майбутнього розвитку держави. Наростання політичної кризи в Чехословаччині на рубежі 1947 – 1948 рр. Лютневий державний переворот та його наслідки для суспільно-політичного життя країни.

Діяльність коаліційного уряду К. Готвальда. План Маршалла і ЧСР. Загострення політичної боротьби. Лютнева криза 1948 р. Перебудова політичної системи. Відставка Е. Бенеша. Узурпація влади компартією та початок „соціалістичного будівництва”. Масові репресії. З'їзд письменників 1956 р. Симптоми суспільно-політичної кризи. Конституція ЧССР 1960 р.

Економічний розвиток соціалістичної Чехословаччини. Завершення націоналізації промисловості та сфери послуг. Виробнича кооперація сільського господарства. Перехід до

планового ведення господарства. Допомога в індустріалізації країнам радянського блоку. Вирівнювання рівнів економічного розвитку Чехії і Словаччини. Стагнація економіки.

Чехословаччина в системі міжнародних відносин після другої світової війни. Включення ЧСР у систему безпеки країн Центральної і Південно-Східної Європи. Участь в ОВД і РЕВ.

Внутрішньополітичне та соціально-економічне становище в Чехословаччині в другій половині 60-х років ХХ ст. Політичні, ідеологічні та соціально-економічні передумови „Празької весни”. Боротьба за лібералізацію суспільно-політичного життя та перехід до „соціалізму з людським обличчям”. Специфіка руху за реформи в Словаччині. Розкол у керівництві КПЧ. "Програма дій" КПЧ. "Маніфест 2000 слів". Реакцію світової громадськості на події 1968 р. в Чехословаччині. Тиск країн Варшавського договору на Чехословаччину. Військова інтервенція 1968 р. Московський протокол. Реакція чехів і словаків на окупацію ЧССР військами ОВД. Активізація чесько-словацьких суперечок. Перетворення ЧССР у федеративну державу чехів і словаків. Історичне значення подій 1968 р. в Чехословаччині для всіх країн Центрально-Східної Європи.

„Політика нормалізації”. Г. Гусак та курс на "реальний соціалізм". Діяльність опозиції в Чехословаччині та в еміграції. Хартія-77. Репресії проти дисидентів. Рух за права людини. Загострення кризових явищ у чехословацькому суспільстві в другій половині 1980-х рр. „Псевдоперебудова” кінця 1980-х рр. (М. Якеш).

Повернення до централізованої системи керування економікою та її наслідки. Участь Чехословаччини в ОВД і РЕВ. Нормалізація чехословацько-німецьких відносин у 1970-і роки. Чехословацько-радянські відносини у 1970-1980 рр. Культура, наука й освіта в 1970 – 1980 рр. Офіційний і реформаторський напрямки в науці і мистецтві. В. Гавел. Дисиденти.

Культура, наука й освіта у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст. Заміна традиційного ліберально-демократичного характеру чеської та словацької освіти на „класово-пролетарський”. Реформи в галузі шкільної освіти. Запровадження загальної обов’язкової безплатної освіти. Діяльність Чехословацької академії наук (1952 р.). Наука. Література. Образотворче мистецтво. Національна кінематографія. Архітектура. Скульптура.

ТЕМА №11. Історія та культура південнослов’янських держав у 1945 – 1980-ті роки

Історія та культура Югославії в добу «самоврядного соціалізму». Процес встановлення та специфіка комуністичного режиму в Югославії після закінчення Другої світової війни. Радянсько – югославський конфлікт 1948 р. Ізоляція Югославії країнами соціалістичної орієнтації. Розробка і реалізація моделі „самоврядного соціалізму” (К. Кідрич, Е. Кардель, Й. Тіто). Закон про народні комітети (1952 р.). Політичні репресії. Справа М. Джиласа. Процес нормалізації радянсько – югославських відносин в 1953 – 1956 рр. Курс Союзу комуністів Югославії (СКЮ) на забезпечення ідеологічного і політичного плюралізму в країні.

Політичний розвиток Югославії в 1960 – початку 1970-х років. Поширення сепаратизму. Конституційна реформа 1963 р. Зміни в організації і діяльності вищих органів державної влади. Боротьба в керівництві Союзу комуністів Югославії. Справа А. Ранковича. Студентські хвилювання 1968 р. Події 1971 р. в Хорватії. Конституція 1974 р. Обрання Й. Тіто президентом країни без обмеження строку мандата.

Наростання соціально - політичних і міжнаціональних протиріч у середині 1970 – початку 1990-х років. Міжнаціональний конфлікт у Косово. Криза федерального державного устрою та зростання політичної роз’єднаності суб’єктів Югославської федерації. Лібералізація політичної системи Югославії наприкінці 1980-х років. 39 поправок до Конституції (1988 р.). Прихід до влади в Сербії С. Мілошевича (1989 р.) та активізація політики „рятування Косово” від загрози албанізації.

Югославія в системі міжнародних відносин у 1945 - кінці 1980-х рр. Зовнішньополітичні ініціативи: плани Балканської федерації, Трієст. Участь у створенні системи безпеки країн Центральної і Південно-Східної Європи. Югославія і Комінформбюро. Зовнішньополітичні аспекти радянсько-югославського конфлікту. Відносини ФНРЮ з Заходом наприкінці 1940 –

початку 1960-х років. Нормалізація відносин зі СРСР і його союзниками. Югославія і Рух неприєднання. Югославія і РЕВ. Югославія у міжнародних відносинах кінця 1980-х років.

Культура, наука і освіта Югославії. Реформи в галузі шкільної освіти в другій половині 1940-х років та створення нових навчальних і наукових закладів. Університети й Академії наук. Модернізація освітньої системи в 1950 – 1980-х роках. Розвиток академічної науки в 60 – 80-х роках ХХ ст. Розбудова культурної інфраструктури. Література. Живопис. Архітектура. Театр. Кінематографія. Радіо і телебачення.

Історія та культура Болгарії (1945 – 1980-ті роки). Внутрішньополітичний розвиток Болгарії в добу „народної демократії” (1944 – 1948 рр.) та встановлення в державі тоталітарного режиму. Монополізація влади компартією й початок соціалістичних перетворень. Г. Димитров. Курс на форсоване будівництво соціалізму. Конституція 1947 р. Політичні репресії. Специфіка багатопартійності. Зліт і падіння В. Червенкова. Боротьба за владу в керівництві БКП у 1954 – 1956 р. Ера Т. Живкова (1956 – 1989). Внутрішня політика (формування системи привілей). Національне питання. Специфіка будівництва "розвиненого" соціалізму в Болгарії. "Реальний" соціалізм 1980-х рр. Виникнення та діяльність опозиційних громадських рухів.

Концепція перебудови болгарського суспільства (1987 р.). Зміни в політичній структурі Болгарії кінця 1980-х років. Кампанія насильницької болгаризації мусульман. Падіння режиму Живкова в 1989 р.

Економічний розвиток соціалістичної Болгарії. Націоналізація промисловості, торгівлі і фінансів. Перехід до планової економіки. Кооперування сільського господарства. Курс Т. Живкова на прискорений розвиток промисловості. Досягнення і невдачі форсованого розвитку.

Болгарія в системі міжнародних відносин після Другої світової війни. Зовнішньополітична переорієнтація Болгарії в 1944-1948 р. Паризький мирний договір 1947 р. Болгарія та ідея Балканської федерації. Місце і роль Болгарії у блоці соціалістичних країн. Відносини із сусідами.

Культура, наука та мистецтво Болгарії в 1945 – 1980-ті роки. Розвиток системи шкільної, вищої й середньої фахової освіти. Наука. Діяльність Болгарської академії наук та Сільськогосподарської академії наук. Розбудова інфраструктури науки і культури. Художня література. Образотворче мистецтво. Театр. Музичне мистецтво. Становлення системи державного патронату й ідеологічного контролю в 40 – 50-і роки ХХ ст. Влада й інтелігенція в 1960 – 1980-і роки.

ТЕМА №12. Історія та культура Угорщини у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.

Період "народної демократії" (1944-1947 рр.). Особливості соціалістичного будівництва наприкінці 1940-х – 1953 рр. Спроби соціалістичного оновлення та демократизації суспільного життя (1953-1955 рр.). Поглиблення кризи та крах ракошизму (березень 1955 – жовтень 1956 рр.). Народна революція 1956 р. та її наслідки.

Епоха «реального соціалізму» Я.Кадара. Угорські реформи 1960 – 1970-х років. Зміни у суспільно-політичному житті. Система побічного економічного регулювання. Специфіка реформ у сільському господарстві. Наростання кризових явищ в економіці та суспільно-політичному житті. Революція 1989 – 1990-х років. Угорський демократичний форум. Переговори за «круглим столом» та їх результати. Конституція 1989 р. Початок процесу демократизації угорського суспільства та перехід до ринкової економіки. Зміна зовнішньополітичних пріоритетів.

Культура, наука й освіта у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст. Література. Образотворче мистецтво. Національна кінематографія. Архітектура. Скульптура.

ТЕМА №13. Історія та культура Румунії у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.

Період "народної демократії" (1944-1947 рр.). Ліквідація монархії та створення Румунської Народної Республіки. Утворення РРП (Румунської робітничої партії) та її місце і роль у політичному житті країни. Особливості соціалістичного будівництва. Наростання

негативних тенденцій у внутрішньому житті країни на початку 1950-х років. Специфіка післясталінського періоду в історії Румунії. Курс на "румунський шлях до соціалізму".

Прихід до влади Н.Чаушеску. «Бухарестська весна». Фронда Н.Чаушеску. Формування культу особи. «Династичний соціалізм». «Стратегічна економічна лінія». Соціальний і економічний занепад 1980-х років. Боротьба з дисидентами. Народна революція 1989 р. Події в Тімішоарі. Збройні сутички. «План М». Рішення військового трибуналу. Розстріл подружжя Н. і Є. Чаушеску. Фронт національного порятунку.

Культура, наука й освіта у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст. Література. Образотворче мистецтво. Архітектура. Скульптура.

ТЕМА №14. Трансформаційні процеси в польській державі на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Парламентські вибори 1989 р. Діяльність уряду Т. Мазовецького. Зміни в партійно-політичній системі Польщі. Утвердження політичного плюралізму в державі. Л. Валенса – перший президент посткомуністичної Польщі. Формування парламентської системи правління. Мала конституція 1992 р. Становлення та розвиток ринкової економіки. Діяльність О. Квасневського на посаді президента Республіки Польща (1995 – 2005 рр.). Конституція 1997 р. Парламентські вибори 2005 р. Внутрішня та зовнішня політика уряду Я. Качинського. Президентські вибори 2005 р. Л. Качинський. Парламентські вибори 2007 р. Діяльність уряду Д. Туска. Загибель у авіакатастрофі в квітні 2010 р. президента Л. Качинського і частини польської політичної й військової еліти. Дострокові президентські вибори 2010 р. та перемога Б. Коморовського. Президентські вибори 2015 та 2020 рр. А. Дуда. Специфіка політичного розвитку Польщі в 2015 – 2022 рр. Уряди Є. Копач, Б. Шидло та М. Моравецького.

Політика „шокової терапії” (Л. Бальцеревич). Економічна інтеграція Польщі у світове господарство. Пошуки Польщею міжнародних гарантій безпеки після розпаду ОВД. Ідея регіональної безпеки. Вхідження Польщі до Європейський Союзу та НАТО. Східна політика Польщі та взаємовідносини з Україною. Елітарна і масова культура в сучасній Польщі.

ТЕМА №15. Трансформаційні процеси в Чехії та Словаччині на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Листопадові події 1989 р. "Громадський форум" та "Громадськість проти насильства". Кінець "режиму нормалізації". Уроки „ніжної революції”. Коаліційний уряд національної згоди. Обрання В. Гавела президентом Чехо-Словацької Федеративної республіки. Парламентські вибори 1990 р. Політичний плюралізм та формування коаліційної системи влади. Уряд М. Чалфи. Зміна характеру федерації. Наростання чесько-словацьких протиріч на початку 90-х років ХХ ст. Діяльність В. Мечьяра. Розпад ЧСФР.

Програма економічних реформ 1991 р. (В. Клаус). Чехословаччина у міжнародних відносинах початку 1990-х рр. Культура, наука й освіта Чехословаччини в умовах переходу до демократії та ринкової економіки.

Чеська республіка. Політичний курс президента Чехії В. Гавела та прем'єр-міністра В. Клауса в 1993 – 1996 рр. Парламентські вибори 1996 р. і 1998 р. Діяльність уряду М. Земана. Парламентські вибори 2002 р. та прихід до влади уряду соціал-демократа В. Спидли. Обрання В. Клауса президентом Чеської Республіки у лютому 2003 р. Діяльність урядів С. Гросса та І. Пароубека. Парламентські вибори 2006 р. та перемога Громадянської демократичної партії. Діяльність уряду М. Тополанека. Президентські вибори 2008 р. та перемога В. Клауса. Падіння в березні 2009 р. уряду М. Тополанека та формування в квітні 2009 р. перехідного уряду на чолі з Я. Фішером. Парламентські вибори 2010 р. Формування та діяльність уряду П. Нечаса. Президентські вибори 2013 та 2018 рр. М. Земан. Діяльність урядів І. Руснока, Б. Сobotкі, А. Бабіша та П. Фіали. Президентські вибори 2023 р. П. Павел.

Економічні реформи 90-х років ХХ ст. та їх наслідки. Трансформація в промисловості, сільському господарстві та у фінансовій системі. Інтеграція Чехії до західноєвропейських

структур. Чесько-німецька співпраця. Входження Чехії до НАТО та Євросоюзу. Участь Чехії у регіональних організаціях. Елітарна і масова культура Чехії на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Словацька республіка. Виникнення Словацької республіки та її міжнародне визнання. Територія, населення та кордони. Формування нової державної структури. Президентські вибори 1993 р. М. Ковач. Парламентські вибори 1994 р. Діяльність уряду В. Меч'яра. „Велика приватизація”. Суспільно-політичне життя в другій половині 1990-х років. Протистояння виконавчої і законодавчої гілок влади. Повільні темпи економічного розвитку країни в першій половині 1990-х років: причини та наслідки. Парламентські вибори 1998 р. і 2002 р. Діяльність коаліційного уряду М. Дзуринди. Президентські вибори 1999 р. та 2004 р. Р. Шустер. І. Гашпарович. Парламентські вибори 2006 р. Діяльність уряду Р.Фіцо. Два тури (березень і квітень) президентських виборів 2009 р. та перемога І.Гашпаровича. Парламентські вибори 2010 р. Формування та діяльність уряду І.Радічової.

Президентські вибори 2014 р. А.Кіска. Особливості політичного розвитку Словаччини за урядування Р.Фіцо. Березнева криза 2018 року та відставка Р.Фіцо. Уряд П.Пеллегріні. Президентські вибори 2019 р. З. Чапутова. Парламентські вибори 2020 р. Діяльність урядів І.Матовича, Е.Гегера та Л.Одора.

Національні меншини Словаччини. Економічний розвиток країни в 1993-2010 рр. Входження країни у зону євро у січні 2009 р. Міжнародне становище і зовнішня політика. Інтеграція Словацької республік в ЄС (травень 2004 р.) і НАТО (березень 2004 р.). Участь Словаччини у регіональних організаціях. Словацько-українські відносини. Елітарна і масова культура Словаччини на рубежі ХХ – ХХІ ст.

ТЕМА №16. Трансформаційні процеси в Угорщині та Румунії на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Угорщина. Демократизація суспільно-політичного життя на початку 1990-х років. Парламентські вибори 1990 р. Й.Анталл. А.Гьонц. Економічні реформи. Парламентські вибори 1994 р. Д.Хорн. Парламентські вибори 1998 р. В.Орбан. Парламентські вибори 2002 р. П.Медд'єші. Вступ Угорщини до НАТО та ЄС. Парламентські вибори 2010 р. Перемога ФІДЕС. Внутрішня та зовнішня політика урядів В.Орбана. Президентські вибори 2022 р. К.Новак. Сучасна культура Угорщини.

Румунія. Демократизація суспільно-політичного життя на початку 1990-х років. І.Ілієску. Економічні реформи. Страйк шахтарів 1992 р. Уряд Т.Столожана. Загострення політичної боротьби та розкол ФНП. Вибори 1992 р. Н.Векер. Президентські та парламентські вибори 1996 р. Початок боротьби «із залишками комунізму». Прискорена вестернізація країни. Вибори 2000 р. Вступ Румунії до НАТО та ЄС. Президентські вибори 2014 р. та 2019 р. К.Йоганніс. Внутрішня політика урядів Л.Орбана, Н.Чуке, Ф.Кицу. Сучасна культура Румунії.

ТЕМА №17. Трансформаційні процеси в слов'янських народів Балканського півострова на рубежі ХХ – ХХІ ст.

Розпад Югославії та утворення нових незалежних держав. Наростання соціально-політичних і міжнаціональних протиріч на початку 1990-х років. Проголошення Косово республікою (1990 р.). Уряд А.Марковича та поступовий перехід Югославії на засади політичного плюралізму. Криза в СКЮ та його саморозпуск. Багатопартійність і вільні вибори 1990 – 1991 рр. Проголошення незалежності союзними республіками Словенією (1990 р.), Хорватією (1990 р.), Боснією і Герцеговиною (1992 р.) та розпад Югославської федерації. Утворення Союзної республіки Югославія в 1992 р. Збройні конфлікти та міжетнічна війна на Балканах. Югославія у міжнародних відносинах початку 1990-х років. Зовнішній фактор у розгортанні міжетнічного конфлікту в Югославії. Декларації ЄС про Югославію (1991 – 1992 рр.).

Словенія. Трансформація суспільно-політичних відносин в першій половині 1990-х років. Президентські вибори 1991 р. та 1997 р. М.Кучан. Діяльність коаліційного уряду Я. Дрновшека. Вибори до Державних зборів у жовтні 2000 р. та їх результати. Президентські

вибори 2002 р. Я.Дрновшек. Президентські вибори 2007 р. Д.Тюрк. Президентські вибори 2012 р. Б.Пахор. Президентські вибори 2022 р. Наташа Пірц Мусар.

Економічне піднесення середини 90-х років ХХ ст.: причини та наслідки. Міжнародне становище Словенії на зламі ХХ – ХХІ ст. Інтеграція Словенії до НАТО та Євросоюзу. Вхід Словенії до НАТО та ЄС в 2004 р. Масова та елітарна культура Словенії.

Хорватія. Вплив громадянської війни в Хорватії на формування державно-політичної системи Хорватії. Дострокові парламентські і президентські вибори 1992 р. Політичний курс президента Ф. Туджмана. Парламентська криза 1994 р. та її наслідки. „Основна угода” 1995 р. Діяльність уряду Н. Валентича. Соціально-економічний розвиток Хорватії в другій половині 1990-х років. Загострення політичного становища в країні в 1999 р. Парламентські вибори 2000 р. Діяльність коаліційного уряду І. Рачана. Президентські вибори 2000 р. Політичний курс президента С. Месича. Діяльність уряду І.Санадера. Політична криза 2009 р. та формування уряду Я.Косор. Президентські вибори 2010 р. та перемога І.Йосиповича. Президентські вибори 2019 р. З.Миланович. Діяльність уряду А.Пленковича.

Хорватія у міжнародних відносинах на сучасному етапі. Вхід Хорватії до НАТО у 2009 р. Культурний розвиток Хорватії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Сербія і Чорногорія. Утворення Республіки Сербії і Чорногорії. Участь Сербії і Чорногорії у військових конфліктах на Балканах. Політичний курс президента Сербії С. Мілошевича. „Програма економічної стабілізації країни” 1995 р. Парламентські вибори 1996 р. та загострення внутріполітичної ситуації в країні. Обрання у липні 1997 р. президентом Союзної республіки Югославії С. Мілошевича. Діяльність косовської „Демократичної спілки”. Косовська криза та її наслідки. Участь військ НАТО у повітряних і наземних операціях проти Союзної республіки Югославії (СРЮ). Міжнародні економічні санкції та їх вплив на соціально-економічний розвиток країни. Капітуляція керівництва СРЮ на чолі з С. Мілошевичем перед натовською агресією. Загострення внутріполітичного розвитку країни на рубежі ХХ – ХХІ ст. Складання С.Мілошевичем повноважень президента.

Перемога на президентських виборах 2000 р. В.Коштуніці. Політичний курс президента Чорногорії М. Джукановича. Процес інтеграції Сербії і Чорногорії до західноєвропейських структур. Передача С. Мілошевича міжнародному трибуналу в Гаазі. Прискорення темпів економічного розвитку. Республіка Сербія і Чорногорія у міжнародних відносинах на початку ХХІ ст.

Створення конфедеративного Державного Союзу Сербії і Чорногорії у 2003 р. Парламентські вибори в Сербії 2003 р. Президентські вибори в Сербії 2004 р. та перемога Т.Ніколіча. Президентські вибори в Сербії 2004 р. та перемога Б.Тадича. Референдум про незалежність Чорногорії 2006 р.

Сербія. Проголошення незалежності Сербії у 2006 р. Парламентські вибори 2007 р. Президентські вибори в Сербії 2008 р. Б.Тадич. Дострокові парламентські вибори в Сербії 2008 р. та перемога блоку «За європейську Сербію». Проголошення незалежності Косово 17 лютого 2008 р. та реакція світової громадськості. Президентські вибори 2012 р. Т.Ніколич. Внутрішня та зовнішня політика президента А.Вучича. Культурний розвиток Сербії.

Чорногорія. Проголошення незалежності Чорногорії у 2006 р. Парламентські вибори 2006 р. в Чорногорії та перемога правлячої коаліції «За європейську Чорногорію». Конституція 2007 р. Президентські вибори в Чорногорії 2008 р. та перемога Ф.Вуяновича. Культурний розвиток Чорногорії на сучасному етапі.

Болгарія. Падіння режиму Живкова в 1989 р. Становлення багатопартійності і парламентської форми правління. Успіхи і труднощі процесу демократизації. Парламентські вибори та політична криза 1990 р. Обрання головою держави Ж.Желева. ХХХІХ з'їзд БСП (1990 р.) та його рішення. Створення коаліційного уряду на чолі з Д. Поповим. Конституція 1991 р. Дострокові парламентські вибори та формування однопартійного уряду Ф. Димитрова. Політична напруга в болгарському суспільстві в 1992 р. Правління «кабінету фахівців» Л.Берова. Перемога соціалістів на парламентських виборах 1994 р. Коаліційний уряд Ж. Віденова. Політичний розвиток Болгарії на рубежі ХХ – ХХІ ст. Парламентські вибори 2001 р.

Діяльність уряду царя Симеона II. Президентські вибори 2001 р. та перемога Г.Пирванова. Парламентські вибори 2005 р. Внутрішня і зовнішня політика коаліційного уряду С.Станішева. Президентські вибори 2006 р. Г.Пирванов. Парламентські вибори 2009 р. та перемога партії «Громадяни за європейський розвиток Болгарії». Діяльність урядів Б.Борисова, К.Петкова, Г.Донева та Н.Денкова. Президентські вибори 2017 р. Р.Радев.

Економічні реформи початку 1990-х років. Зовнішня політика Болгарії після розпаду Організації Варшавського договору. Болгарія в системі міжнародних відносин на рубежі ХХ – ХХІ ст. Вхідження Болгарії до НАТО у 2004 р. та ЄС у 2007 р. Культурний розвиток Болгарії на рубежі ХХ – ХХІ ст.

ТЕМА №18. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн ЦСЄ новітнього часу в загальноосвітній школі.

Завдання вивчення новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільному курсі всесвітньої історії. Зміст навчального матеріалу. Вікові особливості сприйняття учням навчального матеріалу з новітньої історії країн ЦСЄ. Специфіка засвоєння історичних понять та набуття навчальних компетентностей. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії ЦСЄ. Аналіз матеріалу з новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільних підручниках з всесвітньої історії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота	
7-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ. Місце новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільному курсі всесвітньої історії.	3	2				1
Тема 2. Історія та культура Польщі в 1918 – 1939 рр.	8	2	2			4
Тема 3. Історія та культура Чехословацької республіки в 1918 – 1939 рр.	8	2	2			4
Тема 4. Історія та культура південнослов'янських держав у 1918 – 1939 рр.	5	2				3
Тема 5. Історія та культура Угорщини в 1918 – 1939 рр.	8	2	2			4
Тема 6. Історія та культура Румунії між двома світовими війнами	6	2				4
Тема 7. Народи Центрально-Східної Європи у роки Другої світової війни	9	2	4			3
Разом за модуль	47	14	10			23

Модуль 2						
Тема 8. Експорт сталінізму до країн Центрально-Східної Європи після Другої світової війни	7		4			3
Тема 9. Історія та культура Польщі у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	7	2	2			3
Тема 10. Історія та культура Чехословаччини у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	7	2	2			3
Тема 11. Історія та культура південнослов'янських держав у 1945 – 1980-ті роки	5	2				3
Тема 12. Історія та культура Угорщини у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	4	2				2
Тема 13. Історія та культура Румунії у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	4	2				2
Тема 14. Трансформаційні процеси в польській державі на рубежі ХХ – ХХІ ст.	5	2				3
Тема 15. Трансформаційні процеси в Чехії та Словаччині на рубежі ХХ – ХХІ ст.	5	2				3
Тема 16. Трансформаційні процеси в Угорщині та Румунії на рубежі ХХ – ХХІ ст.	4	2				2
Тема 17. Трансформаційні процеси в слов'янських народів Балканського п-а на рубежі ХХ – ХХІ ст.	5	2				3
Тема 18. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Західної Європи та Америки новітнього часу в загальноосвітній школі.	5		2			3
Разом за модуль	58	18	10			30
Разом	105	32	20			53

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	у тому числі					
	Усього	лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
7-й семестр						
Модуль 1						

Тема 1. Вступ. Місце новітньої історії та культури країн ЦСЄ у шкільному курсі всесвітньої історії.	6	1				5
Тема 2. Історія та культура Польщі в 1918 – 1939 рр.	7	1				6
Тема 3. Історія та культура Чехословацької республіки в 1918 – 1939 рр.	7	1				6
Тема 4. Історія та культура південнослов'янських держав у 1918 – 1939 рр.	7	1				6
Тема 5. Історія та культура Угорщини в 1918 – 1939 рр.	6	1				5
Тема 6. Історія та культура Румунії між двома світовими війнами	6	1				5
Тема 7. Народи Центрально-Східної Європи у роки Другої світової війни	8		2			6
Разом за модуль	47	6	2			39
Модуль 2						
Тема 8. Експорт сталінізму до країн Центрально-Східної Європи після Другої світової війни.	5					5
Тема 9. Історія та культура Польщі у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	6	1				5
Тема 10. Історія та культура Чехословаччини у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	5	1				4
Тема 11. Історія та культура південнослов'янських держав у 1945 – 1980-ті роки	5					5
Тема 12. Історія та культура Угорщини у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	5	1				4
Тема 13. Історія та культура Румунії у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	5					5
Тема 14. Трансформаційні процеси в польській державі на рубежі ХХ – ХХІ ст.	6	1				5
Тема 15. Трансформаційні процеси в Чехії та Словаччині на рубежі ХХ – ХХІ ст.	6	1				5
Тема 16. Трансформаційні процеси в Угорщині та Румунії на рубежі ХХ – ХХІ ст.	5	1				4
Тема 17. Трансформаційні процеси в слов'янських народів Балканського п-а на рубежі ХХ – ХХІ ст.	5					5
Тема 18. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн	5		2			3

Західної Європи та Америки новітнього часу в загальноосвітній школі.					
Разом за модуль	58	6	2		50
Разом	105	12	4		89

6.3. Теми семінарських занять*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заоч.
1	Польща в період „санації” (1926 – 1939 рр.)	2	
2	Внутрішньо- та зовнішньополітичний розвиток Чехословаччини в 1930-х роках.	2	
3	Історія та культура Угорщини між двома світовими війнами	2	
4	Народи Югославії в роки Другої світової війни	4	2
5	Експорт сталінізму до країн Центрально-Східної Європи після Другої світової війни.	4	
6	Історія та культура Польщі у другій половині 40 – 80-х роках ХХ ст.	2	
7	«Празька весна» 1968 року.	2	
8	Зміст, характер та рівень викладання історії та культури країн Західної Європи та Америки новітнього часу в загальноосвітній школі.	2	2
	Разом	20	4

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота з курсу «Історія та культура країн ЦСЄ новітнього часу» містить педагогічну складову.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1			
1	Розробка тестів для поточного або підсумкового контролю за темами, що вивчаються в шкільному курсі історії (10-11 класи). (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf)	20	20
Разом за модуль		20	20
Модуль 2			
1	Підготовка конспекту уроку з однієї теми навчальної дисципліни (на вибір) за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи) (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-)	20	20

* використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм практичних занять (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Прометеус, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати 1 і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему.

9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf.	Разом за модуль	20	20
---	-----------------	----	----

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та проектор для презентацій.

Обладнання: карта, дошка.

Навчальна платформа Moodle uzhnu.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Алексієвець Л.М. Новітня історія Польщі (1918–1939). Київ; Тернопіль, 2002.
1. Баран З., Кріль М. Історія Югославії. 1918–1990. Текст лекцій. Львів, 1997.
2. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.
3. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Київ, 2008.
4. Дильонгова Г. Історія Польщі. 1795-1990. Київ, 2007.
5. Дубінський В.А. Методика викладання історії в школі. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. 86 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/3123/Dubinskyi-V.A.-Metodyka-vykladannia-istorii-v-shkoli.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
6. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
7. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М., Поп І. І. Нариси історії Чехії : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, 2017.
8. Коротка історія Угорщини. Ніредьгаза, 1997.
9. Кріль М. Історія Словаччини. Львів, 2006.
10. Кріль М. Історія Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Київ. 2008.
11. Кріль М. Слов'янські країни наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.: трансформація суспільства. Дрогобич, 2008.
12. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>.
13. Постолюк Р.М., Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944-1953). Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. Харків, 2000.
14. Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Історія західних та південних слов'ян ХХ століття. Посібник. Харків, 1998.
15. Пугач Е. Історія Словаччини. Харків, 2013.
16. Страшнюк С.Ю., Пугач Є.П. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50–80-ті роки ХХ ст.). Харків, 1998.
17. Чорній В.П. Історія Болгарії. Львів, 2007.
18. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. ХХ століття: підручник для вищих навчальних закладів. Київ, 2005.
19. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у ХХ столітті. Курс лекцій. Київ, 1996.
20. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки ХХ ст. Київ, 1997.

Додаткова:

21. Боровець І. Словацька держава. 1939 – 1945 рр.: історична генеза та особливості розвитку. Кам'янець-Подільський, 2012.

22. Віднянський С. Розпад Австро-Угорської монархії і утворення національних держав. Україна – Європа – Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2009. Вип. 2. С. 33-46.
23. Вовканич І.І. Чехословаччина в 1945 – 1948 роках. Нариси історії перехідного періоду. Ужгород, 2000.
24. Вятрович В. Становлення тоталітарних режимів у країнах Центрально-Східної Європи. Український визвольний рух: наук. зб. Львів, 2005. Збірник 4. С. 80-95.
25. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки: досвід для України : Монографія / Серія «Studia Regionalistica» / № 8; НДІ політичної регіоналістики; ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; Агенція досліджень регіонального соціуму «Карпатія». – Ужгород : ПП Данило С.І., 2014.
26. Каліщук О. Концепт Центральної Європи: історична ретроспектива та політична перспектива. Історичні і політологічні дослідження 2019. №1 (64). С. 70-77.
27. Кравчук О. Національна політика Чехословацької республіки. 1918-1929 рр. Вінниця, 2008.
28. Лемак В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації. – Ужгород: Ліра, 2002.
29. Магдич А.С. Напрями трансформації моделі економічного зростання країн ЦСЄ // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1 (7). – С. 314-322.
30. Марадик Н. Перехід до демократії в Чеській Республіці : монографія. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2012.
31. Мельниченко Б.Б. Політико-правові перетворення в ЦентральноСхідній Європі наприкінці ХХ ст. (на матеріалах Польщі, Чехії та Словаччини) : монографія. – Львів : ЛьвДУВС, 2012.
32. Остапеч Ю., Гайданка Є., Ключкович А., Марадик Н. Еволюція партійних систем країн Вишеградської четвірки: досвід для України. Ужгород, 2014.
33. Павлишин Л. П Зовнішня політика Чеської Республіки: становлення та пріоритетні напрями розвитку (1993-2004 рр.). Ужгород, 2021.
34. Піляєв І.С. Концепція регіону Центрально-Східної Європи: актуальний погляд // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 116 (Частина 1). - 2013. – С. 34-48.
35. Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник / Упоряд. М. Лендбел. – Ужгород: Поліграфцентр “Ліра”, 2016.
36. Приходько В.О. „Ніжна революція” в Чехословаччині та формування нової внутрішньої і зовнішньої політики країни. Ужгород, 1999.
37. Скиба І. І. Янош Кадар як політичний діяч Угорщини // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Історія / відп. за вип. Н. П. Керецман. Ужгород : Говерла, 2019. Вип. 1 (40). С. 166–172.
38. Страшнюк С., Пугач Є. Політичні кризи антитоталітарні рухи у країнах Східної Європи (50-80-ті роки ХХ ст.). Харків, 1998.
39. Тисменяну В. Поворот у політиці: Східна Європа від Сталіна до Гавела. Київ, 2003.
40. Ткач Д. Сучасна Угорщина в контексті суспільних трансформацій. Київ, 2004.
41. Шніцер І. Історія словацького автономістського руху 1918 – 1938 рр. Ужгород, 2008.
42. Шніцер І., Вовканич І. Сучасні тенденції та перспективи розвитку українсько-румунських міждержавних відносин (2014 – 2018 рр.). Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність. Сату Марє – Бухарест, 2019. С.211-224.
43. Шніцер І. Словацьке питання у політичній стратегії Словацької національної ради в 1943 – 1945 рр. // Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Історія / редкол.: Ю. В. Данилець (голов. ред.) та ін. Ужгород : Говерла, 2022. Вип. 1 (46). С. 146-153.
44. Шніцер І. Проблема конституційного врегулювання чесько-словацьких відносин в Чехословаччині в 1946 – 1948 рр. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія / М-во освіти і науки України; Держ. вищ. навч. заклад «Ужгород. нац. ун-т», Ф-т

історії та міжнародних відносин; [Редкол.: Ю. В. Данилець (головний редактор) та ін.]. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. Вип. 2 (47). С. 130-138.

Інформаційні ресурси:

45. Електронна бібліотека інституту історії України Національної академії наук України.
URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>
46. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: електронні фахові видання.
URL: www.nbuv.gov.ua
47. Національна парламентська бібліотека України URL: <http://www.nplu.org/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток__).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)